

VASEEM KHAN

sitruuna

KUOLEMA KOITTAA KESKIYÖLLÄ

Persis Wadia ratkoo 1

V A S E E M K H A N

KUOLEMA
KOITTA
KESKIYÖLLÄ

Persis Wadia ratkoo 1

Suomentanut Inka Parpola

s i t r u u n a

Englanninkielinen alkuteos *Midnight at Malabar House*

Copyright © Vaseem Khan

Kartta: Rodney Paull

Kaikki oikeudet pidätetään.

First published in Great Britain in 2020 by Hodder & Stoughton

An Hachette UK Company

ISBN 978-952-409-039-1

1. painos

Livonia Print, 2024

Sitruuna Kustannus Oy

www.sitruunakustannus.fi

Historian tuntemattomille naispuolisille uranuurtajille,
jotka ovat muuttaneet maailmaamme jääräpäisyytensä,
tahdonvoimansa sekä sinnikkyytensä myötä.

Intian jako vuonna 1947

I

31. joulukuuta, 1949

Soitto tuli yön pimeimpänä hetkenä. Irstaan kiihkeä pirinä pirs-toi kellarissa vallinneen hiljaisuuden. Persis pysähtyi kynä häilyen tehtävälökin tyhjän, valkoisen sivun yllä. Hän oli yrittänyt saada urakkaa valmiiksi kuluneen tunnin ajan.

Raportoitavaa ei juuri ollut.

Hän istui yksin toimistossa. Oli haudanhiljaista, vain katto-tuuletin suhisi lempeästi ja yksittäinen hiiri rapisteli työpöytien ja kolhiintuneiden, metallisten arkistokaappien alla. Silloin tällöin yläpuolisesta maailmasta kiiri vaimea pamahdus. Uuden vuoden ilotulituksia. Koko kaupunki oli lähtenyt ulos huvittelemaan; kadut tulvivat juopunutta väkeä, joka juhli kansakunnan levottomim-man vuosikymmenen päättymistä. Tästä huolimatta – tai ehkä juuri siksi – Persis oli myöntynyt päivystämään tänä nimenomaisena yönä. Huikentelevaisuus ei kuulunut hänen luonteenpiirteisiinsä, ja hänelle oli usein huomautettu, että hänen makumielityksensä – pukeutumisen ja käytöksen osalta – tapasivat kallistua tosikko-maisen puolelle.

Ehkä tämä oli seurausta siitä, että hän oli varttunut äidittömänä.

Sanaz Wadia, omaa sukua Poonawalla, oli kuollut Persisin ollessa vasta seitsemän ja vienyt mennessään hänen jo hiipuvat jäänteensä uskosta hyvänsuopaan Jumalaan. Hänen isänsä ei ollut koskaan mennyt uusiin naimisiin vaan kasvattanut hänet niin hyvin kuin

surunsa reunamilla kykeni. Nussie-täti oli tehnyt parhaansa, mutta Sam Wadia oli jääräpäinen mies.

Persisin mielessä käväisi, että soittaja saattoi hyvinkin olla isä, joka halusi varmistua, että tytär oli elävien kirjoissa vuoden vaihtumisen jälkeenkin.

Hän tarttui mustan Stromberg Carlsonin suukappaleeseen: ”Rikospoliisi, Malabar House. Komisario Wadia puhelimessa.”

Hetken epärointiä. Soittajan tyrmistys tuntui suodattuvan linjalta.

Tämä ei ollut ensimmäinen kerta.

Hänen nimityksensä seitsemän kuukautta sitten oli kirvoittanut suoranaista hysteriaa eri julkaisuissa aina *Calcutta Gazettesta* *Karnataka Heraldin* saakka. Bombayssa *Indian Chronicle* oli ollut erityisen pisteliäs: ”Poliisikomentajan kokeilu naisen nostamisesta lainvalvontaviranomaisen asemaan saattaa hyvinkin kuvastaa ensiaskeliaan ottavan tasavaltamme edistyksellisiä ihanteita, mutta arvon komentaja on unohtanut tyystin, että luonteenlaadultaan, älykkyydeltään ja moraaliselta suoraselkäisyydeltään naissukupuoli on, ja on aina oleva, miestä alhaisempi.”

Kyseinen lehtileike tuijotti häntä nyt kehystettynä hänen työpöydällään. Joka ainoa aamu se varoitti häntä edes yrittämästä. Se muistutti purevasti, että mikäli hän kunnioitusta janosi, hänellä oli edessään työläs ja vaikea kamppailu sen ansaitsemiseksi.

Soittaja pyrki säilyttämään malttinsa. ”Voinko puhua esimiehesi kanssa?”

Persis tukahdutti halun paiskata kuuloke takaisin pidikkeeseensä. ”Olen pahoillani, mutta tänä iltana *minä* olen tämän poliisiaseman korkea-arvoisin virkamies. Sir.”

Hyvin keveä henkäisy. ”Siinä tapauksessa, neiti Wadia, saanen pyytää teitä saapumaan Laburnum Houseen Marine Drivelle. Sir James Herriotin residenssiin.”

”Komisario.”

”Anteeksi kuinka?”

”*Komisario* Wadia. Ei neiti.”

Hiljaisuus. ”Pyydän anteeksi. *Komisario*, arvostaisimme suuresti, mikäli pitäisitte kiirettä.”

”Saanko tiedustella, mitä asia koskee?”

”Saatte”, vastasi ääni tyynesti. ”Sir James on murhattu.”

Laburnum House: kaksikerroksinen kubistinen hirvitys, maalattu myrkyllisillä punaruskean ja beesin sävyillä ja koristeltu katosta lattiaan art deco -teeman mukaisesti aina hätkähdyttäviä, merelle antavaa pääporttia reunustavia elefantinpäitä myöten.

Persisin otti vastaan etuovella palvelija, käsiään vääntelevä natiivi, joka muistutti ulkomuodoltaan ylipuettua kulia. Mies johdatti hänet ripeästi halki valtavan, hohtavan valkoisesta marmorista rakennetun vastaanottoaulan, jonka keskellä kohosi pronssinen Prometheuksen patsas. Joku irvileuka oli läntännyt kreikkalaisen titaanin kallolle varsin ylvästä hurskastelua henkivän turbaanin.

Palvelija johdatti Persisin salonkiin, jossa hänelle soittanut mies nousi tervehdykseen kellanruskealta Chesterfield-sohvalta.

Miehen nimi oli Madan Lal, ja hän oli Sir James Herriotin oikea käsi, hoikka hahmo moitteettomassa kalanruotokuviodussa tweed-puvussa.

Lal ojensi kättään. ”Komisario. Kiitos, että pääsitte näin nopeasti paikalle.”

Persis pani merkille manikyyrin, sileiksi ajellut posket, mustat, öljyn avulla taaksepäin kammatut hiukset. Pyöreät, terässankaiset silmälasit antoivat vaikutelman kirjanpitäjästä tai vakuutusmyyjästä. Hän oli kaiken kaikkiaan puoleensavetävä mies, mikäli sattui olemaan hyvin prässättyyn päin kallellaan.

Persisin mielessä käväisi, että kaikessa urbaaniudessaan Lal oli modernin virkamiehen perikuva. Aikansa mies: vuoden 1949

loppupuolen Intia, yli kaksi vuotta jaon jälkeen, oli valtio, joka pyrki vimmaisesti määrittelemään itsensä uudestaan jatkuvien sosiaalisten sekä poliittisten levottomuuksien melskeessä. Vanhan feodaalijärjestelmän hylkääminen oli saanut valtion kallistumaan huomattavissa määrin vasemmalle pyrkimyksenä tasoittaa sosiaalista eriarvoisuutta. Tätä vasten asettuivat vuosituhansien hitaus, vanhan Intian hegemoniat sekä zamindarien ja ylhäisön raivokas nujakointi oman asemansa säilyttämisestä uudessa Eedenissä. He olivat saaneet kunnolla turpiinsa itsenäistymisen melskeissä mutta eivät aikoneet luovuttaa ilman hitonmoista mekkalaa. Tai niin hänen isänsä sanoi.

Hän palasi nykyhetkeen. ”Voisitteko kenties kertoa minulle herra Herriotin murhaan johtaneista tapahtumista?” Pintapuolinen jarrittelu ei ollut koskaan kuulunut hänen vahvuusalueisiinsa.

”Sir.”

”Anteeksi kuinka?”

”*Sir James.*” Lal hymyili kireästi. ”Me kaikki olemme oikeutettuja tittelihimme, emmekö vain?”

Persis punheutui pohtien, nuhteliko Lal häntä hänen aiemmasta jäykkyydestään.

”Teoriassa teidän kuuluisi nimittää minua *majuri* Laliksi. Palvelin 50. laskuvarjoprikaatissa Burmassa. Niin tai näin, jättäkäämme muodollisuudet. Seuratkaa minua.”

Persis seurasi miestä halki ylenpalttisesti sisustetun alakerran, ylös tiikkikaiteisia portaita sekä pitkin useita käytäviä aina talon perälle saakka.

Lal pysähtyi mustaksi lakatun oven edessä. ”Suokaa anteeksi, mutta oletan, ettei teillä ole taipumusta ylettömyyteen... *herkkyyteen?*”

Persis sivuutti loukkaavan huomautuksen marssimalla miehen ohitse suoraan huoneeseen.

Kyseessä oli ylellisesti sisustettu työhuone. Kalkitusta katosta roikkui kristallikruunuja. Sisustuksen – yhdistelmä luukoristeista

burmalaista tiikkiä ja käsin kaiverrettua ruusupuuta – oli suunnitellut joku, jolla oli pettämätön tyylijatso. Yhtä seinää koristi pu-namusta keraaminen muraali: Hannibal rahjustamassa Alppien yli elefantin selässä. Muut seinät olivat täynnä kirjahyllyjä, joita peittivät rivi rivin jälkeen identtisen oloiset opukset. Monia niistä ei ihmiskäsi todennäköisesti ollut päässyt kuunaan koskettamaan.

Huone oli suunniteltu tekemään vaikutus. Missään nimessä se ei ollut tila, jossa syvennyttiin korkeakirjallisiin harrastuksiin vielä yösydännä.

Aivan heidän edessään oli suuri kirjoituspöytä, ja tuon pöydän takana, lyhdistyneenä nappikoristeiseen nahkaiseen kapteenintuo-liin, oli Sir James Herriott.

Hänen päänsä retkotti rinnalla, käsivarret roikkuivat veltoina sivuilla.

Persis siirtyi työpöydän toiselle puolelle nähdäkseen paremmin.

Englantilaismies oli hieman alle kuudenkymmenen ja kaljuuntu-nut erityisesti briteille tyypillisellä aggressiivisella tavalla. Päälakea täplittivät tulipunaiset läiskät. Yllään hänellä oli punainen viitta sekä punainen, napaan asti napittamaton tunika, joka paljasti pal-jaan, kalvakan ja karvattoman rinnan. Vatsa pullotti nivusten yllä. Hän oli alasti vyötäröstä alaspäin. Tämä tosiseikka ei ollut ollut näkyvissä ovelta käsin.

Persis käänsi vaistomaisesti katseensa ja soimasi sitten itseään. Poliisin velvollisuus oli tutkia rikospaikka jokaista yksityiskohtaa myöten.

Hän ei ennättänyt edetä pitemmälle, sillä ovi avautui ja sisään harppoi määrätietoisesti valkoinen mies. Hän oli pitkä ja hoik-karakenteinen, ja hänellä oli tuuheat tummat hiukset sekä epä-tavallisen komeat kasvot. Hän heilutteli kädessään laatikkomaista mustaa nahkalaukkuja, joka toi mieleen lääkärintaskun. Yllään hä-nellä oli löysä, kermanvärinen pellavapuku, joka oli rispaantunut

kyynärpäistä. Tummien kulmakarvojen alta välähtelivät vihreät silmät. Nenänvarrtta koristivat mustasankaiset silmälasit. Sileiksi ajellut posket kiilsivät hiestä.

”Archie. Kiitos, että pääsit paikalle.” Madan Lal ojensi kättään tulokkaalle, joka puristi sitä lämpimästi. Lal kääntyi Persisin puoleen. ”Komisario, saanko esitellä Archimedes Blackfinchin? Hän toimii rikososaston neuvonantajana.”

”Archie, hauska tutustua”, Blackfinch sanoi ja ojensi luista kättään Persisin suuntaan.

”Neuvonantaja?” Persis toisti ja tuijotti uloketta aivan kuin mies olisi pyrkinyt tarjoilemaan hänelle sytytetyn kranaatin.

”Olen Suur-Lontoon poliisitoimen kriminalisti”, Blackfinch selvensi ja laski kättään.

Lal puuttui puheeseen. ”Kuten tiedätte, hallituksemme pyrkii parhaansa mukaan puhaltamaan uutta henkeä niihin valtion elimiin, jotka on palautettu alaisuuteemme. Mikäli Intiassa on tarkoitus ylläpitää lain kirjainta, meillä on oltava nimensä arvoinen poliisivoima. Olemme säilyttäneet palveluksessamme Archien kaltaiset neuvonantajat, joiden tehtävänä on tarjota meille tavoitteidemme saavuttamiseen vaadittavaa kurinalaisuutta.”

Lalin sanat muistuttivat kampanjapuhetta. Persis kurtisti kulmiaan. ”Te ilmeisesti tunnette toisenne?”

”Olemme olleet tekemisissä tätä ennen. Voin vakuuttaa, että hän on mitä kyvykkäin työssään.”

”Mutta hänellä ei siis ole virallista rikostutkijan asemaa?”

Lalin hymy muuttui pingottuneeksi. ”Teknisesti ottaen ei. Suhaudun kuitenkin toiveikkaasti siihen, että annatte hänen osallistua tutkintaan. Olen itse asiassa varma siitä, että poliisikomentaja hyväksyy pyynnön.”

Persis nielaisi vastalauseensa. Lalilla oli selvästikin mahdollisuus saattaa tyytymättömyytensä korkeampien voimien tietoisuuteen.

Hän kääntyi takaisin ruumiin puoleen ja kysyi: ”Miksi hän on pukeutunut tällä tavoin?”

”Minun olisi kuulunut selittää”, Lal vastasi. ”Sir James isännöi tänään vuosittaisia uudenvuoden tanssiaisiaan. Kyseisessä tilaisuudessa on perinteisesti käytetty naamiaisasuja.”

”Ketä hän esitti?”

”Mefistofelestä. Hän on –”

”Demoni, jolle Faust möi sielunsa.”

Lal nyökkäsi. ”Juurikin näin.”

Mies vaikutti yllättyneeltä. Ehkä hän ei ollut koskaan kohdannut naista, joka osasi lukea eikä vain tyytynyt poseeraamaan sievästi kirjojen ja maljakoiden vierellä?

”Missä mahtaa olla hänen asunsa... alempi puolisko?”

”Pelkään pahoin, ettei housuja ole vielä löydetty. Tämä on varsin hämmentävää.”

Enemminkin. Miksi Herriotin housut olivat kateissa? Oliko tappaja vienyt ne? Mitä varten?

”Jos suotte?” Blackfinch sanoi.

Persis katsoi, kun Blackfinch laski laukkunsa lattialle, avasi sen, otti sieltä hansikkaat ja veti ne käsiinsä. Persis oli oppinut rikospaikkatutkimuksen alkeet Mount Abun poliisikoulussa, jossa hän oli viettänyt kaksi työlästä vuotta ainoana naisena kesellä miehistä ydinjoukkoa, joka enimmäkseen uskoi, ettei hänellä ollut minkäänlaista oikeutta tai syytä olla heidän parissaan. Mount Abussa hän oli myös saanut kuulla niistä kahdesta intialaisesta, jotka olivat kehittäneet nykyisin yleisesti lainvalvontaviranomaisten keskuudessa käytetyn ja menestyksekkäästi jopa Scotland Yardiin toimitetun sormenjalkien luokittelujärjestelmän. Kunnian kyseisestä tekniikasta oli luonnollisestikin saanut kahden edellä mainitun intialaismiehen englantilainen esimies. Persis epäili, ettei Henryn luokittelujärjestelmää nimettäisi uudestaan, vaikka briteille olikin näytetty ovea.

Blackfinch astui eteenpäin, asetti kämmmenensä Herriotin kallon kummallekin puolelle ja nosti kevyesti miehen päätä.

Persis näki, että kurkun ympärille oli hyytynyt verta. Kuivuneet verijuovat kiemurtelivat kohti kalvakkaa vatsaa ja reisien yli.

Blackfinch tutki hansikoiduin sormin veristä sotkua, kunnes löysi etsimänsä. ”Patologi varmistaa vielä asian, mutta näyttäisi siltä, että kurkunpään viereen on työnnetty voimaa käyttäen terävä veitsi, joka on ulos nykäistäessä vaurioittanut kaulavaltimoa. Kuolema on koitunut välittömästi.”

Blackfinch huomasi jotain pöydän alla ja kumartui tarttumaan siihen. Kun hän suoristi selkensä, hänellä oli kädessään palloksi rytistetty nenäliina. Hän nuuhkaisi sitä, nyrpisti nenäänsä ja otti sitten laukustaan vahamaisen paperipussin. Hän pudotti nenäliinan pussiin. Tämän jälkeen hän jatkoi tutkimustyötään vaivautumatta selittämään tekoaan.

Persis kääntyi Lalin puoleen. ”Mitä hän teki täällä työhuoneessa?”

”Olen esittänyt itselleni saman kysymyksen. Oletan hänen kaihvanneen hetken rauhaa juhlallisuuksien keskellä. Nämä tällaiset tilaisuudet voivat olla melko uuvuttavia.”

Persis katsoi jälleen Herriotin työpöytää. Kyseessä oli laatikostollinen pöytä, joka oli valmistettu petsatusta tiikistä ja vahattu viimeisen päälle. Pöytä oli päällystetty pullonvihreällä marmorilevyllä, jossa oli ruusukullattu reunus. Yhteensä kahdeksassa vetolaatikossa oli vakuuttavan tukevat messinkikahvat. Pöydän päällä oli hajanainen kokoelma esineitä. Tyhjä viskilasi. Tuhkakuppi, jossa oli yksittäinen sikarintumppi. Beesi karttapallo, johon oli kuvattu imperiumi; brittiläiset siirtokunnat punaisella, Intia vielä hyvinkin joukossa mukana. Suurennuslasi. Messinkinen musteteline, jossa oli kannella varustetut mustepullot. Puhelin.

Jokin häiritsi häntä esineiden täsmällisessä järjestyksessä, alitajuinen kutina. Hän ei kuitenkaan saanut siitä otetta.

Hän siirtyi pöydän toiselle puolelle ja tarttui ylimmän lokeron kahvaan.

Molemmat miehet melkein huusivat ääneen.

”Jos aiot koskettaa jotakin, pane käsiin”, Blackfinch sanoi.

Persis punetui ja kirosi itseään, ettei ollut tajunnut sitä. Häntä vaivasi paljon enemmän epäpätevän kuvan antaminen kuin virantoimituksessa murhatuksi tai pahoinpidellyksi joutuminen, vaikka Nussie-täti tästä karmeasta mahdollisuudesta päivittäin varoitte-likin.

Lalin vastalause oli proosallisempi. ”Nuo ovat Sir Jamesin yksityisiä laatikoita”, hän protestoi.

”Yksityisyyteen liittyvät seikat tuskin enää vaivaavat häntä, vai mitä luulette?”

”Ette ymmärrä. Sir James suoritti hallituksen toimeksiannosta arkaluonteista tutkimusta. Noissa laatikoissa saattaa olla luottamuksellisia asiakirjoja.”

”Sittenhän on hyvä”, Persis mutisi ja veti raivokkaasti käsiinsä Blackfinchin ojentamat hansikkaat, ”että minut tunnetaan juuri hienotunteisuudestani.” Hän avasi ylimmän laatikon – se ei ollut lukossa – Lalin silmien pullistuessa. Mies oli kuin tuloillaan oleva byrokraattinen sydänkohtaus.

Laatikossa oli papereita, kirjeenvaihtoa sekä käsin kirjoitettuja muistiinpanoja, mutta ei mitään huomionarvoista tai Herriottin kuolemaan ensi näkemältä liittyvää.

Kuluneen nahkaisen muistikirjan sisältä löytyi sanomalehtileike, joka oli irrotettu *Times of Indiasta*. Sen yhteydessä oli valokuva neljästä henkilöstä: kaksi intialaista käsikynkässä, mies ja nainen, ja heidän kummallakin puolellaan smokkiasuinen valkoinen mies. Kahta kuukautta aiemmin päivätty artikkeli käsitteli erään bombaylaisen yökerhon gaala-avajaisia.